

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 11 (606)

Субота, 15 сакавіка 1947 года.

Цана 50 кап.

Першая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

аб паседжанні Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 12 сакавіка 1947 г.

12 сакавіка, а 3 гадзіне дня, у залі паседжанняў Вярхоўнага Савета БССР, у ДOME Урада адбылося адкрыццё першай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Паводле прапановы дэпутата А. І. Золава першую сесію Вярхоўнага Савета Беларускай ССР адкрывае адзін з старэйшых дэпутатаў Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, заступнік дэпутата, член-карэспандэнт Акадэміі навук Беларускай ССР, прафесар С. М. Мялкіх.

Пасля прамовы дэпутата С. М. Мялкіха сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР прыступіла да выбараў Старшыні і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларускай ССР адзінагалосна выбраны дэпутат В. І. Казлоў; намеснікамі Старшыні выбраны дэпутаты К. М. Мішчэвіч (Якуб Колас) і Л. Д. Дзямях.

Сесія прыняла наступны рэгламент паседжанняў:

1. Паседжанні сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР адбываюцца з 11 гадзін раніцы да 3 гадзін дня і з 6 да 10 гадзін вечара.
2. Докладчыкі па пытаннях парадку дня сесіі Вярхоўнага Савета БССР зацвярджаюцца Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
3. Кожная група дэпутатаў сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, якая налічвае не менш 30 чалавек; можа вылучыць свайго судакладчыка.
4. Докладчыкам прадстаўляецца для накліда 1 гадзіна і для заключнага слова 30 хвілін, судакладчыкам для судаклада—30 хвілін, для заключнага слова — 15 хвілін.
5. Прамоўцам прадстаўляецца слова ў першы раз — 20 хвілін і ў другі раз—5 хвілін.
6. Асабістыя заявы і фактычныя даведкі ўносяцца ў пісьмовым выглядзе і абвешчваюцца Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларускай ССР неадкладна або ў канцы паседжання, у залежнасці ад іх зместу.
7. Унецарговыя запытанні ўносяцца ў пісьмовым выглядзе і абвешчваюцца Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларускай ССР неадкладна.
8. Для слова па парадку прадстаўляецца 3 хвілін.
9. Па матывах галасавання прадстаўляецца 3 хвілін.

Далей па даручэнню Савета Старэйшын дэпутат Н. П. Абраменка ўнёс прапанову аб парадку дня сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Сесія адзінагалосна прымае наступны парадок дня:

1. Выбары Мандатнай камісіі.
2. Выбранне сталых камісій Вярхоўнага Савета БССР.
3. Зацвярджанне Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
4. Выбранне Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
5. Утварэнне Урада Беларускай ССР—Савета Міністраў Беларускай ССР.
6. Выбранне Вярхоўнага Суда Беларускай ССР.
7. Выбранне Рэдакцыйнай камісіі па падрыхтоўцы Закона аб унясенні дадаткаў і змен у Канстытуцыю Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Для правяркі паўнамоцтваў дэпутатаў Вярхоўнага Савета Беларускай ССР сесія адзінагалосна выбірае Мандатную камісію ў складзе:

1. Старшыня Мандатнай камісіі тав. Клімаў Іван Фролавіч — дэпутат ад Палачанскай акругі, Маладзечанскай вобласці.
- Члены Мандатнай камісіі:
2. Балабуткін Самён Лук'янавіч — дэпутат ад Пружанскай сельскай акругі, Брэсцкай вобласці.
3. Броўка Пётр Усцінавіч — дэпутат ад Глыбоцкай-Паўночнай акругі, Полацкай вобласці.
4. Казінецкі Сяргей Багданавіч — дэпутат ад Іўеўскай акругі, Маладзечанскай вобласці.
5. Макараў Іван Мікалаевіч — дэпутат ад Траянаўскай акругі, Мінскай вобласці.
6. Малахоўскі Нікіфор Мифодзевіч—дэпутат ад Слабадскай акругі, Мінскай вобласці.
7. Мельнікаў Пётр Фядотавіч — дэпутат ад Пінскай гарадской акругі, Пінскай вобласці.
8. Салаўёва Лідзія Аляксандраўна — дэпутат ад Бабруйскай-Фрунзенскай акругі, Бабруйскай вобласці.
9. Ціханаў Аляксандр Пятровіч — дэпутат ад Горкаўскай акругі горада Мінска.

Пад бурны доўга не змаўкальны апладысменты Вярхоўнага Савета БССР прыняў прывітальнае пісьмо таварышу І. В. Сталіну.

На гэтым першае паседжанне першай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР закрываецца.

Масква, Нрэмель

Таварышу СТАЛІНУ І. В.

Дарэгі Іосіф Вісар'янавіч!

Вярхоўны Савет Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі ў дзень адкрыцця першай сесіі ад імя ўсіх працоўных Беларускай ССР, мудраму правядуцу наставішкі народаў Совецкага Саюза, таварышу дэпутату Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, свайму другу і бацьку Беларускага народа, свайму шчыраму, гарачае прывітанню. Вашым імем, таварыш Сталін, звязана і барацьба за свабодналюбывага беларускага народа, старэнне яго совецкай дзяржавы. З Вашым імем звязана поўнае аднаўленне Беларускага народа ў адзінай дзяржаве, велізарныя гаспадарскія і культурныя дасягненні БССР у гады п'яцігодкі, у выніку якіх Беларусь атрымала ў адну з перадавых індустрыяльных рэспублік Совецкага Саюза. З Вашым імем непарульна звязана і барацьба Беларускага народа супраць імклівага захопнікаў і вызваленне Беларускай Беларусі ад прыгнёту фашысцкіх захопнікаў.

Заключку Беларускай партызанскай бітвы нам і гэтак пачатак гіганцкай работы, якую патрэбна будзе яшчэ ажыццявіць, мы разумеем, што тэмы аднаўлення работ у рэспубліцы яшчэ недастаковыя, што непарульна хутэй мы павінны аднаўляць і будаваць фабрыкі і заводы, нарошчваць энергетычныя магутнасці, умацоўваць нашы калгасы, саўгасы і машына-трактарныя стаянкі, аднаўляць і пашыраць пасевныя плошчы, узмацняць ураджайнасць нашых палёў, з дня ў дзень паліпашыць культуру земляробства і жывёлагадоўлі. Рэспубліка наша пакрыта густымі прыштабамі будоўляў. Рукамі гераічных працоўнікаў аднаўляюцца і ўзводзяцца новыя прадпрыемствы, з поспелі і руін уздымаюцца разбураныя ворагамі гарады і сёлы.

Ад імя ўсяго Беларускага народа мы ўспраўняем Вас, таварыш Сталін, што на гэтых будоўлях яшчэ часцей заб'ецца пульс стваральнай працы, што планы аднаўлення і будаўніцтва будуць нам выкананы і перавыкананы.

Беларускі народ, узброены гістарычнай пастановай лютаскага пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд», залічыў Вас, Іосіф Вісар'янавіч, што 1947 год стане пераломным годам у развіцці сельскай гаспадаркі Беларусі. Для гэтага ў нас ёсць усе магчымасці і сілы. Партыя і ўрад аказалі нашай рэспубліцы вялікую дапамогу сельскагаспадарчым машынамі, насеннем, рабочай і прадукцыйнай жывёлай. Ад імя Беларускага народа абіраем Вас, таварыш

Сталін, правесці веснавую сябру організацыю, на высокім апаратным узроўні, разгарнуць усераднюю барацьбу за атрыманне высокага ўраджаю з кожнага гектара зямлі.

Набліжаецца слаўная гадавіна — 30-годдзе Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі, якая паклала пачатак савецкаму ладу, узяла ўсё братнія народы СССР да актыўнага палітычнага і грамадскага жыцця, да стваральнай сацыялістычнай працы. За гэтыя 30 год народы нашай Радзімы пад вялікім лідэрствам партыі большавікоў, пад Вашым, таварыш Сталін, геніяльным кіраўніцтвам прайшлі велізарны гістарычны шлях, стварылі найвялікшы матэрыяльны і духоўны каштоўнасці і сваім гістарычным вопытам паказалі ўсяму працоўнаму чалавечу пуцуюныя ўзоры братняга супрацоўніцтва народаў і пераўтварэння грамадства на новых сацыялістычных пачатках.

Ад імя Беларускага народа мы абіраем Вас, родны наш Іосіф Вісар'янавіч, вярта сустрэць вялікую гадавіну. Працоўныя Беларусі прыкладуць усе свае намаганні, мабільна ўсю сваю волю і энергію, каб паспяхова ажыццявіць план пасляваеннай сталіскай п'яцігодкі, дэтрэмінава выканаць нашы прамысловасці да 30-лі гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі.

Вярхоўны Савет Беларускай ССР ад імя ўсяго Беларускага народа прыносіць Вам, дарэгі таварыш Сталін, глыбокую ўдзячнасць за ўсю матэрыяльную і маральную дапамогу і падтрымку, якія аказваюцца нашай рэспубліцы. Мы, дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, абіраем Вас працаваць для шчасця савецкага народа і сацыялістычнай дзяржавы так, як вучыў нас Ленін, як вучыце Вы, дарэгі Іосіф Вісар'янавіч. Ва ўсёй нашай дзяржаўнай дзейнасці, следуючы Вашаму слаўнаму прыкладу, мы будзем вернымі слугамі савецкага народа.

Жадаем Вам, дарэгі Іосіф Вісар'янавіч, доўгіх год здароўя на шчасце і радасць народаў нашай Совецкай Айчыны.

Няхай жыве вялікі Савецкі Саюз! Няхай жыве сталіскае дружба народаў нашай Радзімы!

Няхай жыве Усесаюзная Комуністычная партыя (большавікоў)—арганізатар усіх нашых гістарычных перамог!

Няхай жыве вялікі і мудры правядуцу савецкіх народаў — родны і любімы Сталін!

На паседжанні першай сесіі Вярхоўнага Савета БССР. У лоды злева направа: Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Н. Я. Наталевіч, сакратар ЦК КП(б) Беларусі прапагандае М. Т. Іоўчук, Старшыня Савета Міністраў БССР П. К. Панамарэнка, першы сакратар ЦК КП(б) Беларусі Н. І. Гусараў.

Фота Г. Бугаека.

Важнейшыя дакументы сталінскай п'яцігодкі

Нядаўна ў нашым друку былі апублікаваны важнейшыя дакументы новай сталінскай п'яцігодкі: «Дзяржаўны бюджэт на 1947 г.», прыняты трэцяй Сесіяй Вярхоўнага Савета ССР, пастава пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд» і паведамленне Савета Міністраў ССР «Аб дзяржаўным плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1947 год». Усе гэтыя дакументы маюць выключна важнае гістарычнае значэнне ў справе далейшага сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Бюджэт на 1947 год і канкрэтныя меры паўнамоцтваў, якія прадугледжаны ў дзяржаўным плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі на 1947 год, ствараюць рэальныя ўмовы выканання і перавыканання плана другога года новай сталінскай п'яцігодкі.

У бюджэце бягучага года, побач з фінансаваннем патрэб народнай гаспадаркі, узброеных сіл, асветы, аховы здароўя і культуры, прадугледжана вялікае выдаткаванне сродкаў на тэатральнае і кіномастацтва. На патрэбы тэатра, філармоній, канцэртных арганізацый і музычных калектываў ССР выдаткуецца 814 мільянаў рублёў. На вытворчасць мастацкіх кінофільмаў асигнавана 200 мільянаў рублёў, 80 мільянаў рублёў адлучана для мэтай будаўніцтва і рэканструкцыі кіностудыі ў Мінску, Кіеве, Тбілісі, Рызе і другіх гарадах.

З некалькіх прыведзеных лічбаў відавочна выключную ўвагу аддаюць партыя і ўрад пытанню далейшага развіцця мастацтва нашай краіны. З агульнай сумы асигнаванняў на мастацтва значны працэнт прыпадае на нашу рэспубліку. Справа цяпер у тым, каб з найбольш карысцю, разумна і ашчадна выдаткаваць адлучаныя сродкі. Наша мастацкая інтэлігенцыя павінна прыкладзіць усе намаганні, каб выдаткі, паводле свайго ідэяльнага і мастацкага якасці, стварылі адказна на вялікую шчодрасць дзяржавы.

Пастава Пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд» з'яўляецца гістарычнай важнай дакументам. У паставе Пленума дадзена сталіскае праграма хутэйшага аднаўлення разбуранай вайной сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, вызначаны

канкрэтныя шляхі яе новага магутнага уздыму і арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў з тым, каб у найкаротшы тэрмін задаволіць патрэбы насельніцтва прадуктамі харчавання, а прамысловасці—сыравінай. «Цяпер,—сказана ў паставе Пленума,—пасля пераходу да мірнага будаўніцтва, перад нашай партыяй і дзяржавай ляжыць ва ўсёй росце паўсталя, як самая неадкладная задача,—забяспечыць такі ўздым сельскай гаспадаркі, які дазволіць у найкаротшы тэрмін стварыць мноства прадуктаў харчавання для нашага насельніцтва, сыравіны для лёгкай прамысловасці і нахаленне неабходных дзяржаўных харчовых і сыравінных рэзерваў».

Пленум ЦК ВКП(б) паставіў перад партыйнымі і савецкімі арганізацыямі задачу аднавіць на працягу 1947—1949 г. г. даваены ўзровень вытворчасці збожжавых, бававоў, льна-даўгунца і цукровых буркоў, дамагчыся значнага павелічэння вытворчасці бульбы і іншых сельскагаспадарчых культур, а таксама да канца 1948 года аднавіць і пераўзвысіць даваены ўзровень пагалоўя буйнай і дробнай рагатай жывёлы, а ў канцы 1949 года дасягнуць і пераўзвысіць даваены ўзровень пагалоўя свіней.

Асноўнай умовай паспяховага выканання праграмы паставы Пленума з'яўляецца арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, ўмацаванне ролі МТС у калгаснай вытворчасці, забяспечэнне сельскай гаспадаркі новай машынай тэхнікай, пераўтварэнне саўгасаў у рознабакова развітую гаспадарку, падрыхтоўка сельскагаспадарчых кадраў і найбольш рацыянальнае выкарыстанне спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Пленум ЦК ВКП(б) надае першаступеннае значэнне справе хутэйшага аднаўлення і уздыму сельскай гаспадаркі як неабходнай умовай паспяховага развіцця ўсёй народнай гаспадаркі СССР і забяспечэння далейшага паліпашыння матэрыяльнага дабрабыту народа. Вышэйшым гэтай важнай задачай для ўсёй нашай дзяржавы з'яўляецца павінна быць у цэнтры ўвагі партыйных і савецкіх арганізацый, калгаснікаў, рабочых саўгасаў і МТС, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў прамысловасці, якія выконваюць заказы для сельскай гаспадаркі».

Зусім зразумела, што выкананне такіх складаных задач патрабуе вялікага напру-

жання. Савецкія пісьменнікі, наша мастацкая інтэлігенцыя ваўсёды былі ў першых родах барацьбы на тых участках сацыялістычнага будаўніцтва, якія партыя вызначала як вышэйшыя. Няма сумнення, што і цяпер у барацьбе за новы ўздым сацыялістычнай сельскай гаспадаркі яны ўсім даступнымі ім сродкамі дапамогуць партыйным і савецкім органам у выкананні складаных задач, якія вызначаны Пленумам ЦК ВКП(б).

Набліжаецца веснавая служба. Ад таго, наколькі паспяхова будзе яна праведзена, залежыць і выкананне першай часткі праграмы, якая вызначана ў паставе Пленума ЦК ВКП(б).

Наша рэспубліка мабілізуе ўсе сілы і сродкі на паспяховае падрыхтоўку і правядзенне веснавой пасевнай кампаніі. Неабходна, каб і работнікі літаратуры і мастацтва ўжо цяпер неадкладна ўключыліся ў барацьбу за ўраджай 1947 года. Напісанне кароткіх апавяданняў, баяных вершаў і нарысаў, заснаваных на канкрэтных матэрыялах, выступленні пісьменнікаў з чытаннем сваіх твораў, выезд канцэртных брыгад у калгасы, саўгасы і МТС, выступленні артыстаў і музыкантаў непасрэдна ў вёсках можа і павінна адграць вялікую ролю ў арганізацыі культурнага адпачынку і ўзніцця баявога духу калгаснікаў і рабочых саўгасаў і МТС. Пісьменнікі і работнікі мастацтва павінны выступіць баявымі агітатарамі за новы большы ўраджай, яны павінны па-баявому прапагандаваць рашэнні Пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд». Няма сумнення, што яны з гонарам выконваюць гэтыя задачы. Неабходна, каб Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР і Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Саветах Міністраў БССР пачаглі пісьменнікам і работнікам мастацтва арганізацыйна аформіць меры па выкананні і перавыкананні ўдзелу ў пасевнай кампаніі.

Савецкія пісьменнікі Беларусі і шматлікая мастацкая інтэлігенцыя рэспублікі пад кіраўніцтвам нашай слаўнай камуністычнай партыі прыкладуць усе намаганні, каб дапамагчы народу выканаць і перавыканаць сталіскае заданні па аднаўленню і ўздыму сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, па выкананню і перавыкананню плана другога года новай сталінскай п'яцігодкі.

Піліп Пестрак

НОВЫ ДОМ

Сядайце, дзеці, за сталом.
У вокны раіцца шуміць
І з сонцам лье ў наш новы дом
Дыханне нашае зямлі.

Сядайце, дзеці... колькі нам
Прышлося сілы палажыць,
Як даваўся патужыць
Да ўсходу радаснага дня.

Была вайна... Быў страшны час,
У агні глуміўся дабрабыт.

Тады быў мужным кожны з нас,
Народны мсцівец-барацьбіт.

Не ўсе між нами за сталом...
Дзеся на пабоічых ляжаць
Сыны мае... І вечным сном
Пад шум вятроў спакойна спяць.

Бясмертна іх святая кроў,—
Праз іх жывем мы, сеём жыём,
Мы значым працай кожны крок,—
Вось... будавалі новы дом.

Умеіце, дзеці, шанаваць
Сваю Радзіму, свой куток,
Калгас для шчасця будаваць,
За нас не зробіць нам нішто.

Багаслаўён будзь той, хто ў час
Прышоў, у нядолы дапамог,
Хто з думай сталінскай між нас
У дні нягоды і перамог.

г. Мінск, 1946 г.

У Мінскім ДOME народнай творчасці

У Мінскім абласным ДOME народнай творчасці арганізаваны студыі: драматычная, балетная, вакальная і вышэйшага мастацтва. Наладжана таксама работа аркестра народных інструментаў. Драматычная студыя рыхтуе да Усесаюзнага фестываля драматычных гуртоў мастацкай самадзейнасці ўвесу /В. Іванова «Дзядзька Косяк».

пішуць тэматычныя карціны, прасвечаныя 30-годдзю Кастрычніка. Вакальная студыя некалькі разоў паказала ў раёнах Мінскай вобласці оперу Гулака Артамоўскага «Запарожца за Дунаем». У гэтым годзе мяркуецца паставіць оперу Я. Цюцкога «Алеса». Для ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці абласны Дом народнай творчасці арганізуе цыкл лекцый па пытаннях літаратуры і мастацтва.

Адноўлены спектакль

У Пінскім абласным драматычным тэатры імя Янкі Купалы адбылася прэ'ера адноўленага спектакля «Раскнілае мора шырока» В.Шнеўскага, Крона і Азарова (пастаноўка Палехіна). Ролі выконваюць: камандзіра влучэння, капітана П.ранга Самойлава—артыст Окалаў, капітана Сільча—арт. Масцераў, Георгія Бронзы—арт. Цурбакоў, Чыжова—арт. Палехіна.

Р. МЕЛЯХ.

На старых сцежках

У зборніку вершаў Н. Тарас «Суніцы», які выдаў на вышэйшай друкарні, сабраны творы, напісаныя ў перыяд з 1936 па 1945 год. Тэматычна зборнік можна было падзяліць на тры невялікія раздзелы: вершы, якія напісаны да ўз'яднання Беларусі ў адзіную дзяржаву, пасля ўз'яднання і вершы часу Вялікай Айчыннай вайны.

Н. Тарас дае жадліва малюючы жабрачкі жыцця працоўных былой Заходняй Беларусі пад яром польскіх памешчыкаў і капіталістаў.

Як сімвал сялянскай беднасці, ходзяць з торбаю ад хаты да хаты жабракі і просіць куска хлеба. Радка хто дасць яму — усюды галеча:

Хіба там, у вёсцы, дзе пануе гора,
Дзе дрэмліць ад сцюжы вечарам сям'я,
Вынесе батрачка лусту з-за парога,
Хоць вясной спаткае голад і сама.
(«Замятае снегам»).

На бруку халоднай асенняй ноччу, «атуліўшы дзіця хусткай парванай», памірае ад голаду матуля:

Стомлены цяжкай працай арты, ідуць барозною:
Думаў пра хату, што хлеба няма,
Хоць за стол дзеці паселі;
Маці па палыхах худых да жыва
Лячыць нядзель.
(«Вясна»).

З жалем і болем у сэрцы гавораць паэты пра пакутлівае жыццё сваіх братоў і сяброў беларусаў, сумныя песні спявае яна.

Аднак, у самым цяжкім хвіліні Н. Тарас не адчайваецца, яна верыць у надыход лепшага будучага. Змрочная ноч развеецца, і ўзыйдзе сонца шчасця і свабоды.

У вершы «Яшчэ веру» паэтка піша:
Яшчэ, веру, ты, вёска, устанеш,
Яшчэ, веру, прачнешся ад сну,
На свет праўды вачыма заглянеш
І спаткаць яшчэ выйдзеш вясну.

Паэтка з надзеяй глядзіць на Усход, на свабодную Савецкую Беларусь, адтуль яна чакае вызвалення.

Верасень 1939 года знішчыў мяжу, якая несправядліва падзяляла на дзве часткі зямлю Беларусі. Свабода і шчасце закілі на гоня, якія раней паліваліся слязямі.

З вялікай радасцю сустрапа Н. Тарас вызваленне свайго народа, і па-яшчэму загучэлі яе песні. Замест былога суму і тугі—вяселье, жыццерадасныя песні пра шчасце свайго краіны, пра новае, светлае жыццё. І першую сваю песню паэтка спявае таму, хто вызваліў з цяжкай няволі, хто даў свабоду,—вялікаму Сталіну.

Паэтка славіць савецкі народ, які смела крочыць наперад.

Але вось надыйшлі для Радзімы часы суровага выпрабавання — Айчыннай вайны. Вораг прынёс нам разбурэння, пакуты і смерць. Запалалі беларускія сёлы і гарады, палілася кроў нашых людзей.

Прагрымела, прайшло, прагуло,
Засталіся
грузм,
папалішчыць...
Ля развалінаў
свежак кроў,
Між забітых
шукам
наиблізшчыць...
(«Прагрымела, прайшло, прагуло»).

Паэтка бачыць пакуты роднага краю, яна бачыць, як вывозяць у пракалятыя Нямеччыну на катары савецкіх людзей («У Нямеччыну»). «За здэкі, за мукі, за тое, што край наш пажарам палае».—Н. Тарас шле свой праклён крываваму фашызму («Пажары, магілы...»). Яна цвёрда верыць, што «найдзідзе час, чароўны, як заранка, як вясняны сонечны дзень, калі чорная варажыя наваля будзе знішчана, і над вольным краем зноў расквітнее жыццё, зноў у блакітным небе палывуць песні («Найдзідзе час»). На месцы руінаў і папалішчыў мы будзем новы «светлы, высокі, прытульны дом» («Збудуем дом»).

Такое кола тэм, акаранутых у зборніку «Суніцы».

Як жа аўтар раскрывае гэтыя тэмы? Н. Тарас — маладая паэтка, і ёй уласціва агульная для многіх маладых аўтараў хвароба — хадзіць па пратапаных сцежках. Зразумела, мастацкая спеласць прыходзіць з часам, у працэсе настойлівай, упартай вучобы і працы над сабой. Аднак, законным будзе патрабаванне да кожнага паэта і пісьменніка гаварыць сваім уласным голасам, выяўляць свае пачуцці і адносіны да таго, аб чым ён піша, па-свойму. Пісьменнік з кожным новым творам павінен расці, уздымаць мастацкую дасканаласць сваіх твораў. Чытач спраядліва чакае ад кожнага аўтара новага, свежага слова, таго, якога ён раней не чуў. Толькі тады чытач палюбіць пісьменніка, толькі тады з ім уважліва будзе чытаць яго творы.

На жаль, пакуль што не гэта сказаць, што аўтар «Суніцы» аднаўляе гэтым патрабаваннем. Чытаючы зборнік, чуюць ужо штосьці занадта, калісьці чулае.

У Н. Тарас тым жа старажытным, у якім спіць вёска; той жа арты, у якога «снеж спіна гнулася крукам»; тая ж нялёгка «доля дзяўчыны», якой цяжка застацца адной; той жа «адзінокі з торбаю убогі», які «пражы вятры, завеі ды у свет ідзе». Гляж-ж «слёзы пралівае гора»; тым жа стандартныя сонца і зара і г. д.

Аб цяжкім становішчы селяніна яна піша так, як пісалі аб гэтым яшчэ ў часоў Багуміля:

Нялёгка жылося ў вёсцы тады нам:
Вясною пусцелі асескі, гумно;
Раўна на кароткай вярочцы скаціна,
І голад глядзеў у акно.
(«У вагон»).

Нават пры апісанні шчаслівага жыцця вызваленых працоўных былой Заходняй Беларусі паэтка амаль не імкнецца знайсці новыя мастацкія сродкі, а ідзе па лініі найменшага супраціўлення—карыстаецца старымі, традыцыйнымі: «вялікая вольная старана», «няволя мінула», «свабодны мых», «зажывем свабодна, зажывем шчасліва», «будзем жыць свабодна, будзем жыць шчасліва», «шырокае поле» і г. д.

З верша ў верш яна пераносіць адны і тым жа вобразы, эпітэты і параўнанні. Прывядзем прыклады: «вечер плакаў» («На бруку»), «святча вечер уначы» («За кудзелі»), «святча сярмяж адзінокі вечер» («Замятае снегам»), «вечер з травой гаварыў» («Развіталіся»), «спрачнуць вечер» («Дождж»), «раносіць вечер полей па траве» («Суніцы») і г. д. і г. д.

Правамі, абстрактнасць, рытарычнасць — нярэдка гасіць у вершах Н. Тарас: «Сёння нясем перамогі адбыты, Заўтра — збудуем больш». («На Першамайской вуліцы нашым»). Кажаш, дорога мой страшная будзе?— Смела наперад у сіню далі. («Птушкі прывольнае ціхае раніца»).

Мова вершаў бедная, месцамі неахайная («ланцуг схвалыван», «усыплю цібе песні славамі», «а у апаўшым і спонтаным лёце... і г. д.); бедны і аднастайны рытм верша, надзвычай невыразны рыфмы.

На некаторых вершах ляжыць аднака паспешлівасць, непатрабаванасць да сябе («Развіталіся», «Ночка зоры», «Спаткаліся, помні?»), («Пажары, магілы...»). Выпадаюць трапілі ў зборнік такія вершы, як «Па арэх», «Ліст ад М...».

Міжвольна кідаецца ў вочы, што пазнейшыя вершы Н. Тарас не мацней за ранейшыя. Калі ў вершах часу Айчыннай вайны ёй удалося дасягнуць некаторай тэматычнай рознастайнасці (чаго раней не было), то з мастацкага боку ўвогуле гэтыя вершы стаць ніжэй вершаў 1936—40 г. Паэтка пачынае паўтараць сама сябе, топчыцца на адным месцы.

Некалькі параўнальна добрых вершаў — «На бруку», «На ўсход ідуць», «Замятае снегам», «Раскідаў вечер спелее калосес» — ішчэ не вызначаюць твар зборніка, губляючыся сярод надзвычай пасрэдных.

У зборніку «Суніцы» ёсць шмат вершаў з ранейшага зборніка Н. Тарас «На ўсход ідуць». Новых у гэты невялікі зборнік уключана мала, але калі рабіць вывад паводле іх, дык прыдзецца канстатаваць, што далейшага росту Н. Тарас, як паэта, няма.

І. КУДРАЦАУ.

«ПОЛЫМЯ» № 12

Выйшаў у друку часопіс «Полымя» № 12. Часопіс адкрываецца перадавым артыкулам «Вялікі рускі паэт-грамадзянін», прысвечаным 125-годдзю з дня нараджэння Н. А. Некрасава. У перакладзе на беларускую мову надрукавана «Чыгунка».

У часопісе таксама змешчаны: працяг паэмы народнага паэта БССР Якуба Коласа

На здымку: мастак М. Манасзон працуе над карцінай, прысвечанай 30-годдзю Савецкай улады.

Творчасць маладых Аркадзь Марціновіч АДРАДЖЭННЕ

Часта малявала мне ўяўленне,
Што, калі вярнуся ў дамоў,
Там убаку лягу ды каменне
На спрадвечным селішчы банькоў.
І карыны страшных спусташэнняў
Не давалі мне заспакаення.

А таму не гасла помста ў сэрцы,
І калі на Запад вёў нас шлях,
Мне было не страшна і памерці
За сваю Айчыну у бах.

...Я прышоў, наршце, на спатканне
Да бацькоўскіх месці, і на дары
У бацьку раніцамі сцітаным
Ным дом на селішчы старым.

ЭТАПЫ

Вясня і музыка... Так думаў я калісьці:
Што музыка ў вясне, і ў музыцы—
вясня,
Што пралятаюць годы буйным лісьцем,
А маладосць дасца нам адна.

І выплылі аднойчы золькім раннем
Мае вясняныя походы і пуці.
Тут я пазнаў з Радзімай расставанне,
Самаахвярнасць, сталасць у жыцці,
І мужнасці прыход і перамогі ірдзненне...
І я не стаў старым. Мне вяселя ісці,
Я і раней, з юнацкім пакаленнем.

Так зноў, як некалі, у квецні гадоў
Святло надзей і мар выдзе мяне
шляхамі...
Вясня і музыка — жыццё і маладосць,
Вас бачу я жыццёмі спарышамі!

«Рыбакова хата», канец апавесці Р. Няхая «Дняпроўскай хвалі», вершы М. Лужаніна «3 падарожнага цыкла», вершы А. Платнера «3-пад зямлі»; артыкулы: П. Броўкі «Творчасць Петра Глебкі» і М. Клімковіча «Паэт вялікага сэрца» (пра творчасць З. Бядулі), М. Модэль «Надаткі пра артыстку» (нармэ аб народнай артыстцы БССР І. Ждановіч) і рэцэнзій Р. Няхая на зборнік М. Сурначова «На сурмак баравых».

Выданне твораў беларускіх пісьменнікаў у Маскве

Масква. (Кар. Белта). Гэтымі днямі выдавецтвам «Савецкі пісьменнік» зацверджаны план выпуску кніг у 1947 годзе. У план уключана выданне твораў беларускіх пісьменнікаў. У перакладзе на рускую мову ўжо выйшлі з друку зборнікі вершаў А. Куляшова і М. Машары, а таксама зборнік аповядаў К. Корняга.

Рыхтуецца да друку зборнік «Беларуская навела з канца XIX стагоддзя да нашых дзён», творы З. Бядулі, П. Броўкі, М. Танка.

ПРАЎДА АБ АМЕРЫЦЫ

Канстанцін Сіманю вядомы чытачам як пісьменнік «неспакойны», які ставіць перад сабой усё новае і новае творчыя задачы і паспяхова іх вырашае. Хуткае выдому на падзеі сучаснасці, яго апэратыўнасць—характэрныя рысы пісьменніцкага волюкі Сіманю. Журналіст Сіманю дапамагае Сіманю-пісьменніку і драматургу.

У мінулым годзе І. Эрэнбург і К. Сіманю былі ў Амерыцы. Вярнуўшыся дамоў, І. Эрэнбург надрукаваў серыю бліжучых нарысаў «У Амерыцы». Сваю творчую справядлівасць аб пазіцыі ў Амерыцы Сіманю даў у драматычнай форме. Так з'явілася п'еса «Рускае пытанне». Новая п'еса К. Сіманю — твор вельмі патрэбны і своечасовы. Мільёны савецкіх людзей жадаюць ведаць праўду аб пасляваеннай Амерыцы, аб адносінах амерыканцаў да Савецкага Саюза.

Аб тым, што думаюць амерыканцы—цяжка зразумець з амерыканскіх газет, якія падаюць факты ў крывым лустэрку і плавана фабрыкуюць чарговыя выдумкі аб савецкім народзе.

У правове на Парыжскай Мірнай канферэнцыі В. М. Молатаў, закрануўшы пытанне аб «свабодзе» друку ў Амерыцы, сказаў: «У Амерыцы самая багатая газетная трыста... трымаюць у руках важныя органы амерыканскага друку». Вядома, залежнасць буржуазнага друку ад гаспадароў з Уол Стрыта хітра маскіруецца, але шыла ў мяжу не ўтопі і праўду маўчыць не загадзіць.

У п'есе Джоржа Селоджа «Такія факты» і ў некаторых другіх кнігах, якія з'явіліся ў Англіі і Амерыцы за апошні час, прыведзена некалькі пераказаных прыкладаў, якія гавораць аб уладзе капітала над «свабоднай» грамадскай думкай. Аднак, самавыкрыццё буржуазных журналістаў—толькі напалову праўда, а не ўся праўда. Прыводзячы не малую колькасць прыкладаў прадажнасці-буржуазнай прэсы, аўтары гэтых кніг лячэць такія факты нейкай «ненармальнасцю», у той час як «ненармальнасць» становіцца пісьменніка, журналіста ў Амерыцы і Англіі з'яўляецца пэўнай заканамернасцю.

Яшчэ ў 1905 годзе В. І. Ленін пісаў: «Свабода буржуазнага пісьменніка, мастака, артыста ёсць толькі замаскіраваная (альбо двухдушная-маскіруемая) залежнасць ад грашовога меху, ад подкупу, ад утрымання».

Лёс таленавітага журналіста Гары Сіманю — галоўнага героя п'есы «Рускае пытанне» — асабліва яркава блістучае прывільнасць і глыбіню гэтых левіцкіх слоў. Рэдактар буйнай нью-ёркскай газеты Макферсон, ставіць перад Сіманю задачу: паехаць у Савецкі Саюз і напісаць аб ім папулярную кнігу. Выбраўшы Сіманю таму, што ён ужо ў 1942 годзе быў у СССР, чытачы памятаюць яго першую праўдзівую кнігу і павінны паверыць яму і цяпер, калі ён напіша нешта супроцьлеглае.

Разлік Макферсона прасты: у Сіманю ёсць рэпутацыя сумленнага журналіста, чаго няма ў другіх супрацоўнікаў яго газеты. Сіманю паверыць, другім не паверыць — таму павінен ехаць Сіманю.

Назва кнігі, яе змест таксама як яе прызначэнне і ганарар журналіста — усё было ўжо загадзя прадугледжана, паколькі для Макферсона палітыка і газета — гэта раўня за ўсё — далары.

Кніга Сіманю павіна была стварыць уяўленне таго, што савецкі народ настроены экспансіўніцкі і жадае ваяваць. Яе «Звезда» № 12, 1946 г.

прызначэнне — узяць акцыі Макферсона і ўсіх тых, хто стаіць за яго спыні на палітычнай біржы перад выбарам у Кангрэс.

За кнігу Сіманю гарантаваўся непамерна высокі ганарар — трыццаць тысяч. Савецкі Макферсон спадзяваўся зарабіць на гэтай траве — трыста тысяч!

Пад уплывам свайго нарачай, машчачкі Джэсі, Сіманю хістануў прывіраць прапанову Макферсона, едзе ў Расію і пасля звароту адтуль, паслуўшыся ў загарадным, багата абсталяваным доме, абкружаны калатамі і любоўю свайго жонкі Джэсі, пачынае пісаць кнігу.

Вастрыня інтрыгі ў п'есе падтрымліваецца тым, што шчасце і дабрабыт Сіманю-вось-вось павінны разбурыцца. І дом, мбылі, і машына, і любоў Джэсі — усё гэта дадзена яму ў растэрміноўку, у лік будучай паклёпніцкай кнігі аб Савецкім Саюзе, якую ад яго чакаюць. Але справа ў тым, што Сіманю патаемна ад усяго зусім другую, сумленную кнігу аб савецкім народзе, у м'ялробіі якая ён навоначы пераказваўся. Праз некалькі дзён высветліцца праўда і тады — быўшы забісцка жыццё, а магчыма, магчыма быўшы Джэсі, якая наўрад ці будзе жыць бедняком.

Гары Сіманю — радыва амерыканец, не пазабўлены шмат якіх недахопаў. Але гэта сумленны чалавек, які не жадае ў галоўным пытанні сучаснасці, у адносінах да Расіі, падманваць себе і другіх.

«Рускае пытанне» — гаворыць Сіманю даўно перастала, быць толькі рускім шаганнем. Гэта пробы камень, на якім на ўсім свеце цяпер правяралі гонар і сумленне».

Фінал п'есы — яе найбольш моцнае месца. Вакол Сіманю стварэцца змова варажасці: ён застаецца ў адзіноце, то пакідае жонка, з дома выносіць аповяне крэсла, на якім ён сядзеў... Тым, хто мае ўладу, помсціць Сіманю за «падман».

Але, пацярпеўшы цяжкія наўдчы асабістым жыццём, Сіманю усё-ж такі прамоў: страціўшы ўсё, ён захаваў галоўнае — гонар і добрае імя.

«І калі вышэйпрыгаданаму Сіманю, на яго шчасце, так, та, на шчасце, яна месца ў Амерыцы Херста, дык ён, морт вазмі, знойдзе сабе месца ў другой Амерыцы — у Амерыцы Лінкальна, у Амерыцы Рузвельта». Гэтымі словамі заканчваецца п'еса і ў іх заключаецца яе асноўная ідэя.

Драматург няшчадна выкрывае прадажнасць буржуазнай прэсы, прымае заслону над амерыканскай газетнай куляй, стварэе запамінальны партрэт амерыканскіх газетчыкаў, вялікі і малых, ад беспрычынковага «звалілі» Макферсона і «рэспубліка» скандальнага трышкі — Хардзі да бедняк-красавіцы Морфі.

Ады паклёпнічаюць паводле свайго жадання, другі — паводле прымуцы, абрабляючы на жыццё, але ўсе яны адвольна залежаць ад грашовага меху.

Разам з тым у п'есе Сіманю пакінае тое новае, што ў сучасны момант характарызуе адносіны мільёнаў прыхільных людзей Амерыкі да савецкага народа. У гэтым плане фігура Гары Сіманю ў вышэйшай ступені тыповая і паказальная.

Ільям-Канстанцін Сіманю—твор высокапрэціпавы і партыйны—з цікавасцю чытаецца і глядзіцца на сценах Савецкага Саюза.

М. СМОЛІН.

МАЛЕНЬКІЯ ПЕСЫ

Маленькія п'есы з'яўляюцца перш за ўсё адабыткам нашай мастацкай самадзейнасці, у якой пераважае прымае ўдзел моладзь. У тысячх драматычных групоў, у асяроддзі дзесяткаў і соцень тысяч маладых энтузіястаў мастацкай самадзейнасці жыць гэтыя п'есы. Яны пранікаюць у самую гущу беларускага народа, паказваюцца не толькі ў клубах, але і ў хатах-чытальнях, школах, а то і проста ў сялянскіх хатах. Цяга савецкіх людзей да культуры ў наш час велізарная. Задавальненне гэтых культурных запасаў з'яўляецца высокароднай задачай беларускіх пісьменнікаў.

Паставоны ЦК ВКП(б) аб літаратуры і мастацтве і даклад тав. Жданова аб часопісах «Звезда» і «Ленінград» даюць ясную перспектыву развіцця літаратуры, а таксама выразаюць стаячы канкрэтныя задачы перад усімі работнікамі мастацтва: «Стварыць яркія, поўназначныя ў мастацкіх адносінах творы аб жыцці савецкага грамадства, аб савецкім чалавеку». Гэта важнейшая і асноўная задача, якую неабходна выканаць.

Пісьменнік не можа абыхвацца ставіцца да якасці свайго прадукцыі, не можа таксама не бачыць вялікай выхаваўчай ролі свайго творчасці, асабліва ў наш час, калі ўсе сродкі ідэалагічнай работы, усе сродкі мастацтва накіраваны на мабілізацыю народа для выканання задачы пабудовы камуністычнага грамадства.

Пісьменнік павінен раскрыць сапраўдныя душоўныя свет савецкіх людзей, які так яркава выявіўся ў вайне і штодзённым вывядзенні з самаадданай і гераічнай працы. Ад пісьменніка патрабуецца паказаць савецкаму чалавеку яго самога у яго працы, у яго гераічным змаганні за перамогу ідзі камунізма. Якая велічная і патэтычная задача!

«Не гэта забавіцца на ідэю работу! Духоўныя багацці нашых людзей не менш важныя, чым матэрыяльныя» (Жданав).

Пісьменнік не можа стаяць у баку ад выканання гэтых дэмакратычных задач. Ён не

можа быць беспартыйным у свайго творчасці, не мае права толькі сузраць жыццё народа, толькі заняты вялікай стваральнай працай. «Пісьменнік не можа псеціцца ў хвасце падаеў, ён абавязаны ісці ў першых радах народа, указваць народу шлях яго развіцця» (Жданав).

Трэба сказаць, што не ўсе яшчэ пісьменнікі адчулі адказнасць за сваё пісьменніцкае справу і мала працуюць над выкананнем задач, паставленых нашай партыяй перад ім.

Мы ўзялі для разгляду адну частку драматычнай — маленькія п'есы. Шмат якіх з гэтых твораў не толькі дрэнныя, беззастойныя, недасканалыя паводле свайго формі, але часта беззвычайны, апалячаны і проста пошлыя, якія ўжо крытыкаваліся ў перыядычным друку.

Вельмі важна заўважыць тут, што маленькія п'есы некаторыя аўтары называюць жартам і імкнуча давесці, што ў такой форме можна даць толькі нейкую бытавую «дэробязь», што гэты жанр пакліканым смяшыць і вабаўляць глядача, а таму ў жарце ўсё дазволена. Часта, такім чынам, некаторыя аўтары смяюцца над сваімі любімымі героямі, над станючымі персанажамі. Нам здаецца, што жартаваць, смяіцца можна не над чалавекам, а над асобнымі хібамаі гэтага чалавека (у камедыі), калі-ж чалавек хібы наогул—ён з'яўляецца злом для грамадства,—дык гэта ўжо аб'ект для сатыры.

Возьмем, напрыклад, п'есу М. Клімковіча «Маленькая хмарка». Тэма п'есы — сустрачка мужа і жонкі пасля Айчыннай вайны. Паглядзім, якія яны вырашана.

Першая частка п'есы не выклікае супярэчнасці. Як і трэба было чакаць, сустрачы ўсхваляваны не толькі муж Марыны, але і жонка, якая вяртаецца з фронту, але і ўсе суседзі іх. Людзі крываўна турбуюцца аб война-пераможках, аб Марыне, добрай і вядомай работніцы, вернай жонкі, аб не мужу, каласным брагадзюру, перадавым чалавеку, які дэмаб. дэзавуаваў раней за жонку. Гэтыя людзі сам перажылі іліжне гора радзікі

са сваімі блізкімі і роднымі. Таму яны глыбока адчуваюць радасць сустрачкі мужа і жонкі. Суседзі збіраюць рэчы хатня ўжытку і любоўна абсталяваюць імі толькі што абдуваную хату свайго брыгадзіра, робяць яе ўтульнай, каб жыць у ёй было радасна і прыемна.

Вось якія думкі і пачуцці ўнікаюць, калі чытаеш першую частку п'есы. Але твор гэты названы жартам. Таму, не зважаючы ні на што, трэба абавязкова пажартаваць, пасмяяцца. І з чаго-ж? Мы не знайдзем тут людзей, вартых насмешкі. Таму аўтар прапанае нам смяяцца над гэтымі-ж прывабнымі людзьмі: над брыгадзірам, над Марынай, над бабкой Акулінай.

Па волі аўтара п'есы ў хату была прыцягнута калыска. А гаспадары дзяцей не мелі, і суседзі гэта ведалі. Навошта-ж яны прыносілі тады не? Каб выканаць фармальны трук аўтара. Бабка Акуліна пакідае ў гэтай калысцы дзіця. Цяпер чаму выпусціць на сцену і Марыну. Яна шыра паверыла ў здраду мужа, шыра пакутуе. А ў жарце гэта не дарэчы, і аўтар парушае цілеснасць і праўдывасць вобраза і апалячае яго. Марына кідае грубыя словы сваркі па адрасу свайго мужа, а той, увайшоўшы і ўбачыўшы жонку, якая схіляецца ў гэты момант над калыскай, таксама пачынае не пракаць. Сітуацыя смешная і вострая, але не для выражэння гэтай тэмы і не для паказу гэтых людзей. Тэма сустрачкі знікае, цілеснасць вобразаў парушаюць фармальныя выкрутасы аўтара, камікаванне дзеля камікавання, а не па сутнасці, апошні ўсё твор. Больш таго, аўтар прымушае Марыну паверыць, шт гэтае дзіця прыжыта не мужам з. бабкой Акулінай. Наўжо гэта смешна? Не, гэта ўжо проста пошла. А хто-ж з'яўляецца злым геніем, парушальнікам спакою і радасці маладых? Надуваным трук — епамылка, у якой галоўная роля належыць ні ў чым неівантату дзіцяці, выладкова для «жарту» пакінутаму ў калысцы.

Не гэта зразумець велізарных цяжкасці, звязаныя з напісаннем аднаактывых п'ес. Усім намалюваць думкаў, што адна-

актавая

НОВЫЯ ТВОРЫ

СЛАВА ДРУЖБЕ!

(Сцэны з першай дзеі)

О. Рудэў

(Хата Краўчука. Беднасць глядзіць з усіх куткоў. Выбіты шыбы ў вокнах заткнуты рызэмі. У глыбіні—дзверы ў маленькі суседні пакой. Саламея сядзіць на лаве каля пустого стала. Надварочак паклаў тустыя цені зброку.)

Уваходзіць дзючына ў белай хустцы і кашыку. Абівае валісны на парозе). САЛАМЕЯ (з трывогай). Хто гэта? ВЕРА. Добры вечар, цётка Саламея! САЛАМЕЯ (узрадавана). Вярнулася? Добры вечар, дзючына, сонейка ты мае, ВЕРА. Да вас іхто не заходзіў? Вось цяпер дзючыном.

САЛАМЕЯ. Не, Усё адна ў самоце сіджуць бясконыя свае думкі праду, як ты ізвело некалі...

ВЕРА. Тут наш чалавек павінен быў зацісьці вшай хаце дамовіліся мы з ім сустрэцца.

САЛАМЕЯ. А хто ён, не з нашага сьляда? ВЕРА. Гэта Ян, пра якога я гаварыла вам, гачка. Чэх, што з нямецкай арміі абег і нас прыйшоў. Мужны ён чалавек, добрыяк. Мы з ім разам сьняна баявую задачку конвалі... Ведаеце, цёткача (гора-ча, уалеўана), нашы войскі за Дняпром вялікія вядуць, прабіваюцца ўсё блэйш да нэ, лесе, добра чутны грывоты з фронна свтанні выходзім з зямлянак, доўгамі і слухам Чырвонай Арміі голас. Іль Патрочіч, камандзір наш, калі сьцьдэраўся, так сказаў: наведасць цёткачэму і мае словы перадаць: ня-дзючынак часу, калі і сын да яе ў гостыціна. Няхай грываеца старая.

САЛАМЕЯ. Дзючына на добрым слове. Ён заўсёчась наш, пра людзей дбае. Як ва сьняно калгаснага быў, дык усё калапа, каб жыць прыгажэй было...

Цёткачэ перайначылі, адну чорную бадэ-я ім пакінулі. (Пауза). Верачка, выйдзі, любая, прыслухайся... Нейчы голас чула. Здалося, мяне алкаў.

ВЕРА. Добра, цётка Саламея. Паслухаю... І дзе-ж гэта Ян затрымаўся? (Выходзіць з хаты).

(Саламея засталася адна. Моўчкі стайць каля акна, пільна слухае цышыно вечае).

ВЕРА (убягае, устрывожана). Цётка Саламея! Там чалавек, у садзе, за хатай стогне!

САЛАМЕЯ. Чалавек? (З нецярплівасьцю). Хадема, хадема, дзючына!

ВЕРА. Не, цётка Саламея, вы тут чакайце, у хаце. Я сама... можа Ян... (Выбігае).

САЛАМЕЯ (сама сабе). Чалавек... Стогне...

(За акном невыразны шум, потым чутцён стогн, шоргат крокаў. Вера цягне ў хату чалавек у белым масхалце, залітым кры-дэй. Замест шапкі ў яго на галаве, амаль крываючы твар, біт).

ВЕРА. Яшчэ два крокі, толькі два. Мы ўжо ў хаце. Я перавязу рану. А пасля—на ложак. Ты ў сваё, не бойся.

(Рэны глуха стогне).

САЛАМЕЯ. (Падыйшла да параненага, апусцілася перад ім на калені). Сыночка! Скажы хоць слова! (Рэны стогне). Ад-гукніся.

ВЕРА. Няхай палжыць спакойна. Сам прытомнее. Цётка Саламея, скажыце, што можна ўзяць на бітны?

САЛАМЕЯ (не адыходзячы ад параненага). У скрынні пахочу, дзючына, можа яшчэ што захавалася. (Да параненага).

Сыночка, што здарылася з табой? Ці чуюм мяне? (Рантам праз слёзы, гучна). Барыска!

ВЕРА (ля куфра, яна шукае бітны). Што вы, цётка Саламея, што вы кажаце? Надры-заеце сваё сэрца. Не трэба! (Пад-ваходзіць да параненага з самаробным бітам). Зараз перавязу зраблю, рану агледжу. (Робіць перавязку нагі).

«Слава дружбе!»—гэта п'еса пра братнюю еднасьць славянскіх народаў у Вялікай Айчыннай вайне. Цэнтральны персанаж твора—савецкі афіцэр Барыс Краўчук. Ён, цяжка паранены, трапляе ў нямецкі палон. Але праз пэўны час вырываецца з няволі і становіцца на чале партызанскага атрада. У гэтым атрадзе прадстаўнікі розных славянскіх народаў. Дружнай баявой сям'ёй ваююць яны на польскай зямлі супроць агульнага ворага—немцаў. Яны прымаюць удзел у баях за Варшаву, дапамагаючы войнам Савецкай Арміі і Войска Польскага вызваляць польскую сталіцу. Барыс Краўчук знаходзіць часі, дзе раней служыў, сустракае там сваю невесту—беларускую партызанку Веру Галубовіч, і, уступіўшы ў армейскі строй, рушыць на Берлін. Такі ў агульных рысах змест п'есы.

Чуюсь мяне, таварыш... Не, не чуюсь... (Уздыхнула). Крыў багата страціў... (Знаходзіць пад масхалтам планшэт і адмае. Падыйшла да акна, паглядзела, што ў планшэце). Тут карта і запісы. Абарона немцаў на Дняпры накрэслена. О-о! Важныя матэрыялы! Чырвонай Арміі, за Дняпро, трэба пераправіць. (Стукат у акно. Вера зірнула ў акно і гукна). Заходзь, Ян! Я тут!

(Уваходзіць Ян Шэўчык у нямецкім шынялі).

ШЭЎЧЫК. Добры вечар! Забавіўся я. Выбачай, Вера. Фрыцы затрымалі на цэлую гадзіну, ўсе патроны высмалі. А пасля мусіў блытаць следы. (Заўважыў параненага). Хто гэта?

ВЕРА. Наш. Разведчык з-за Дняпра. ШЭЎЧЫК (узрадавана). Савецкі салдат? Брат! О, радасны госьці! (Са спагадай). Ён паранены, адзецца?

ВЕРА. Так. І непрытомны яшчэ. Ян, як лічыць—тут пакінем яго? Скажам камандзіру, і заўтра нашы забяруць яго ў партызанскі атрад.

ШЭЎЧЫК. О, не, Вера, не! Слухай мяне, салдата. Таварыша аднаго ў бядзе пакідаць нельга. А што, калі немцы раптам...

САЛАМЕЯ. Я схавваю яго ў бакоўцы, сынку, не турбуйся.

ШЭЎЧЫК. Для вас, маці, хлопат не па сіле—параненага даглядаць. Мы забярём яго. Нас двое. Здолеем.

САЛАМЕЯ. Глядзі, сынок, як лепш... ВЕРА. Слухай, Ян! У сакаві-б нам невялікія санкі знайці? Праўда, лягчэй было-б і хутчэй...

ШЭЎЧЫК. Дзе знойдзем?

ВЕРА. Паспрабую. Роднае сьля. Ведаю надзейных людзей, што з радасцю дапамогуць.

ШЭЎЧЫК. Дзейнічай, Вера. Толькі не баўся.

ВЕРА. Пяць хвілін! Можа паранены ачунае, Ян, даці валды яму.

ШЭЎЧЫК. Добра. (Вера выбегла з хаты. Шэўчык падыйшоў да параненага). Як адчуваеш сябе, таварыш? (З жалем). Не чуюсь...

САЛАМЕЯ. Колькі гора на свеце ходзіць... Крыў рэчкі цякуць...

ШЭЎЧЫК. Нядоўга, маці, зусім нядоўга чакаць засталася... А мне так кажуць браты ў атрадзе: вызвалім хутка беларускую зямлю і пойдзем вяс з няволі ратаваць... Я веру гэтым словам, маці.

САЛАМЕЯ (строга). Нашы людзі ніколі не кідаюць на вецер словы, сынок. (Пауза). Гора ў нас адно. І ў цябе-ж, мабыць, маці ёсьць, што чакае і волі і сына...

ШЭЎЧЫК. У Браціславе—мая старая маці. Чаварых яна не чакае, братоў майх,—на катарзе нямецкай загінула. Я, пры гэтым, адзіны пераў яе... (Пауза). Не толькі мы, але дзеці, унукі і ўсе наступныя нашы пакаленьні будуць дзякаваць савецкім братам... Чакае Чухаславакі!

САЛАМЕЯ. І ў мяне сын, Барыска...

(Чуец шум падыйшоўшай машыны). ШЭЎЧЫК (падбягае да акна, аўруу). Немцы! Эх, няўдача...

САЛАМЕЯ. У бакоўку хутчэй параненага і сам...

(Шэўчык цягне параненага ў бакоўку. У хату ўскочыў з аўтаматам на пататове і з кішэнькавым ліхтарыкам у руках немец эфрэйтар).

ЭФРЭЙТАР. Хто ёсьць у хата? ШЭЎЧЫК. Дойчэ зольдат! ЭФРЭЙТАР. Калега? (Заволена). Гут! ШЭЎЧЫК. Нас двое. Толькі мой сябра цяжка паранены. Партызаны налілі. ЭФРЭЙТАР (спуджана). Тут партызаны? ШЭЎЧЫК. Не, у лесе, за сьляом.

ЭФРЭЙТАР. Мы таксама баімся партызан. Рашылі спыніцца на нач у сьляе. Я з маёрам еду.

ШЭЎЧЫК. Гэта дрэнная хата для афіцэра.

Голас са двара: «Гэфрайт!».

ЭФРЭЙТАР (крычыць). Айн момант! (Шэўчыку). Дык ты, калега, забярай свайго і—ў іншую хату.

(Эфрэйтар выбягае).

САЛАМЕЯ. Ты пра што з ім шваргатаў, з вылюдкам гэтым?

ШЭЎЧЫК. Хоцьдэ немцы тут начаваць. Але можа ўдасца мне...

(Падхопілае параненага і цягне яго да двараў. Паранены застаўся. Чутно, як адыйшла машына. У хату уваходзіць маёр Брэхльяр і эфрэйтар).

БРЭХЛЬЯР (засвіў ліхтары і спыніў промень на Шэўчыку). Дакуманты маеш? ШЭЎЧЫК. Не, гэр маёр, бо мы з калегам у разведцы былі. Шукалі, дзе лагер партызанскі. Мой калега нават у рускай вопратцы для гэтага. Але нас абстралялі партызаны.

БРЭХЛЬЯР. Далёка яны ад сьля? ШЭЎЧЫК. Не, гэр маёр, кілометраў за пяць, у лесе.

БРЭХЛЬЯР (устрывожана). Чуюсь, Ганс? Пяць кілометраў.

ЭФРЭЙТАР. Наперад ехаць—праз лес, назад вяртацца—праз лес...

БРЭХЛЬЯР. А ваша часць далёка стайць? ШЭЎЧЫК. За тым лесам, дзе партызаны. Гэр маёр, можа дапаможае параненага даставіць у часць, дазволіце на вашай машыне...

БРЭХЛЬЯР. Не, я рызыкаваць машынай не магу. Ганс, рыхтыў вярчу.

ЭФРЭЙТАР. Айн момант! ШЭЎЧЫК. Шчаслівага падарожжа, гэр маёр!

БРЭХЛЬЯР. Данке! (У гэты момант адчыняюцца дзверы—і голас Веры).

ВЕРА. Ян, немцы ў сьляе! Машына ёхняя недалёка! Што рабіць? Я сьнікі знайшла... Выйдзі сюды!

(Вера, не заходзячы ў хату, зачыніла дзверы і засталася на падворку. Паранены стаяўся, пачуўшы зьвонкі голас Веры. Імкнечца вырвацца з рук Шэўчыка).

ПАРАНЕНЫ (голасна, узрадавана). Вера! Верачка... Чуюсь! (Са здзіўленьем). Куды гэта трапіў я?..

ШЭЎЧЫК (спакойна). Трызіць мой калега, гэр маёр. А гэта дзючына наша, дапамагае нам.

БРЭХЛЬЯР. Па-руску трызіць? Цікава. (Накіроўвае промень ліхтарыка на параненага, пасля правёў па хаце).

ПАРАНЕНЫ. Родная хата!.. Фрыцаў поўна і я тут... Сон нейкі... А можа?.. Маці, ці жыва? Адгукніся!

(Чутно, як голасна выбухнула плачам Саламея).

ВЕРА (з двара, нецярпліва). Ян, выйдзі хутчэй, сюды фрыц з машыны ідзе... Хутчэй!

БРЭХЛЬЯР (накіраваў парабелум на Шэўчыка). Хэндэ-засл (Эфрэйтар). Ганс, скапідэ дзеўку! Шыэль!

(Эфрэйтар памкнуўся бегчы). ШЭЎЧЫК (на ўвесь голас). Уцякай, Вера, немцы ў хаце! Уцякай!

(Эфрэйтар выбег).

БРЭХЛЬЯР. Яшчэ слова і змоўкнеш навекі!

(Саламея кінулася да параненага, на-воёмца знайшоўшы яго).

САЛАМЕЯ. Сыночка! Барыска! (Засла-вила яго грудзмі). Мой! Не дам!

БАРЫС. Маці, родная!.. САЛАМЕЯ. Выдзубіў груганы вочы мне, сынок...

БРЭХЛЬЯР. І табе, старая, кажу: яшчэ слова—і сьні твай лоба трупам.

ЭФРЭЙТАР (уваходзіць). Уцяка, гэр маёр!

БРЭХЛЬЯР. Ідыт, выпусціў птушку. Цяпер яна заспявае. Тут партызанскае гняздо! Ні хвілін больш нельга заставацца. Бяры палонных. На машыну!

ШЭЎЧЫК. Патроны ў мяне скончыліся... Э-эх! Няўдача...

САЛАМЕЯ (прытуліла Барыса да сябе). Што рабіць, сынчак?

БАРЫС. Маці! Плой ім у морды паган-ных. Наша сіла бярэ... Яны ўжо дрыжаць на Дняпры, а хутка... Трымайце, маці! Чакай нашых.

ЭФРЭЙТАР (Шэўчыку). Бяры свайго... Шыэль!

БАРЫС. Веры скажы: помню! Да апош-няй хвіліны жыцьця...

ШЭЎЧЫК. Бывай, маці! Будзе адплат і за нас!

(Эфрэйтар вывёў Шэўчыка і Барыса за дзверы).

САЛАМЕЯ (у роспачы). Сынчкі!.. На пакеты вас пацялі.

(Нерухомо спынілася Саламея сярэд хаты. Доўгая пауза. Ціха уваходзіць Вера).

ВЕРА. Пазвэлі... Не было ў мяне зброі, не дазволіў камандзір ў разведку браць... (Пауза). Цёткача, як-жа гэта я не пазнала адразу Барыса? Якое засляпенне на мяне найшло!..

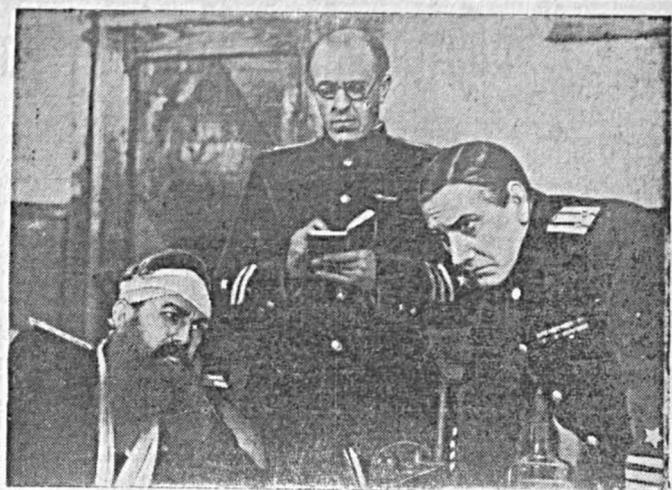
САЛАМЕЯ (з дакорам). І майму не па-верыла сэрцу.

ВЕРА (з глухім плачам). Якая-ж я нешчаслівая...

(Прытулілася да грудзей Саламеі. Саламея глядзіць яе галаву).

САЛАМЕЯ. Ягонья апошнія словы былі пра цябе. Помню, кажа, і да апошняй хвіліны яна са мной... У сэрцы сваім несць...

ВЕРА (горача). Цёткача, я сама пайду за Дняпро, панясу нашым тым весткі, што Барыс коштам свайго жыцьця здобуў. Знай-ду тую частку, дзе служыў ён. І на яго месца стану.

На адмыку: сцэна са спектакля «За тых, хто ў моры!» (злева направа): Літаў—засл. арміст БССР І. Шапіла, Шубін—засл. арт. БССР С. Бірыла і Харытонаў—нар. арт. БССР Г. Глебаў. Фота М. Рывіна.

Воля да аднаўлення

Валіяцін Авецкін яшчэ ў апавяданьнях, напісаных да вайны («Госці ў Стукачэ», «Праскоўя Максімаўна»), выявіў сваё добрае веданне жыцця і побыту калгаснай вёскі.

У новай апавесці «З франтавым прывітаннем» ён закрэпае тэму, якая ў гады вайны аднолькава хвалявала людзей фронту і тылу—пра няўхільную перамогу над ворагам і адбудоў разбуранай ворагам гаспадаркі.

«Ні ў каго-ж так не сумуе душа па узараных палэх і квітнечных садах, як у салдата!»—гаворыць Співак—герой апавесці Авецкіна «З франтавым прывітаннем».

Але мастак дарэмна браўся-б за праю, калі-б ён ставіў сабе за мэту пазнаць самайнай утульнасці і толькі. Пафас апавесці «З франтавым прывітаннем» у іншым.

Ён ва ўслаўленні непералоднага, яшчэ больш загартаванага ў вайне імкнення савецкага народа да шчаслівай і светлай будучыні.

Пачалася вайна, і хараство даваёнага жыцця з яшчэ большай выразнасцю па-ўстала перад героямі апавесці.

У цэнтры увагі аўтара апавесці—людзі, загартаваныя і выпрабаваныя вайной. Характар яго галоўнага героя, капітана Співака, адразу прываблівае чытача. Співак вяртаецца на фронт пасля тудэйвай публікі дома, ён дабраецца да фронту, у сваю часць.

Тут, пры сустрэчы з земляком Патрэнкам, Співак не адразу знаходзіць час і месца, каб падрабозна адказаць на яго пытанне: «Ну, як там у тыле?». Аднак, ён імкнечца сур'эзна асэнсаваць і ацаніць бачанае і перажытае. Співак—палітработнік дзючай арміі. І не адны кніжкі, не толькі настай-ленні пра баявыя дзеянні ва ўмовах горнага тэатра Карпат, аб навінкі Шалахава і Эрэнбурга прывёз ён з сабою ў часць.

Співак прывёз жыўя ўражання больш-вішчак прапагандасты ад справах і думках народа. Капітан ведае, што і тут, на фронце, і там, у тыле, людзі прагнуць хутчэй вярнуць адбранае ворагам шчасце. Пры гэ-тым, як гаворыць Співак, не даруюць і ў народзе, як не даравалі і ў першым зша-лоне, «халодным шаўцам», людзям, якія робяць сваю справу аб-як, не даруюць нішчым.

В. Авецкін паказвае будні палітработніка дзючай арміі капітана Співака. Ён ведае людзей не толькі па іх словах, але, галоўнае, па іх справах. Ён падтрымлівае такі, як сяржант Фамін, Румоўскі, выкрывае шкурніка Каржаньскага, каго падбэдзэ-вае, а каго стрымлівае. Аўтар не малое яго чалавечым прыгожага слова, які любіць толькі пагаварыць. Співак любіць падумаць,

абудзіць у чалавеку сукрытыя пакуці. Пам'ж прыездам Співака ў часць і параненнем яго земляка Патрэнкі—байцы і афіцэры ваююць, яны, імкліва рухаючыся наперад, займаюць Ліпніцы. У апавесці ярка выяўлены нахал да разгортвання сюжэта праз размовы, нават за кошт збяднення дзеяння і перажывання ва ўгоду думкам усплэху.

У апавесці «З франтавым прывітаннем» перад намі людзі, умудраныя вопытам вайны. Яны ўсёядомлі прыроду нашай пегамой: невечэрнюю сілу людзей эпохі соцыялізма.

Героі В. Авецкіна імкнуча не да паў-рэння пройдзенага, не звяроту да раней-шага. «Жыццё пачынаецца занава. Ува-ходзьце, сябры, у новы дом, вытрыце ногі на сходах. Не паўтрайце старых дамы-лак... у новым жыцці на вызваленай зямлі хочам многа прыгажосці і радасці. Калі не адразу яе стварыць—прыгажосць—на месцы высечаных садоў і выпаленых сьд-хай будзе яна ў адноснах паміж людзьмі і ў іх працоўных подзвігах. Хочам мы, каб ліхто і нішто не перашкодзіла перадавым працаўнікам разгарнуцца на ўсю сілу».

Гэтыя словы Патрэнкі, выказаныя прм абдуэмвэнні ім са Співаком ліста франта-ўкоў сакратура райкома Сярдэчку пера-клікаюцца з горкаўскай прагай бацьчы на зямлі палымных твораў, гаспадароў зямлі, гэтыя горкаўскія прага творчай працы прымаюць усю апавесць В. Авецкіна.

Хачелася-б—і гэта сведчыць пра поспех апавесці—прачытаць пра агрыммане земля-камі франтаўкоў запаветнага ліста Співака і Патрэнкі. Хачелася-б убачыць, як някватата будучь адчуваць сабе пры чы-танні гэтага ліста «халодных шаўцаў» і нішкі, як загарэлася-б творчым энтузіязмам сэрца патрыёткі-творчэсткі Памі Юшчанка.

Адным словам, хачелася-б прачытаць пра сустрэчу герояў фронту і герояў тылу, пра тое, аб чым аўтар піша: «Цікавы будучь канферэнцы ў абласці і раёнх пасля вайны, калі вярнецца народ з фронту. Пагаварыць будзе аб чым. Мы пра свае поспехі скажам, палаюць нас, што спачатку дрэнна вавалі, а за наступнае—пхваліць. Таварыш пра свае справы ў тыле раскажыць. Час такі, што не ведаеш, чаму больш здзіўляцца, ці то пераама-ем арміі, ці то гераізму нашых аружэйнікаў, шахцэраў і калгаснікаў».

Для таго, каб чытач да канца палюбіў герояў В. Авецкіна, ён нехапае выяўлення не толькі думак, але і адчування, што «хочаш жыцьці—імкліва наперад!»

Д. ФАКТАРОВІЧ.

ГАЛОЎНАЯ ТЭМА

(«Беларусь» № 11—12, 1946 год)

Выйшаў у свет 11—12 нумар грамадска-палітычнага і літаратурнага часопіса «Беларусь», які сведчыць аб сур'эзных нама-неннях рэдакцыі пазбыцца недахопаў, што ўліч характэрны для яго ў мінулым, пера-будова работу ў адпаведнасці з тымі вялікімі і пачэснымі задачамі, якія ставіць перад усёй савецкай літаратурай. Матэрыя-лы, змешчаныя ў нумары, надаюць яму мэтаакіраваны характар, акцэнтуючы увагу чытача на галоўны і надзейны тэма нашай літаратуры—аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ў чацвёртай Сталін-скай пяцігодцы. Пераважная большасць чэршаў, нарысаў, артыкулаў прысвечана гэтай тэме.

Вялікай падзеі ў жыцці беларускага на-рода—выбарам у Вярхоўны Совет рэспу-блікі часопіс прысьвяціў перадавы арты-кул. Адзначаючы перавагі самага дэмак-рацічнага ў свеце дзяржаўнага ладу, ча-сопіс расказвае, якія невечэрныя магчы-масці забяспечвае гэты лад для росту народнага дабрабуту, культуры, мастацтва і літаратуры. Сведчанне гэтаму—набачны працоўны энтузіязм народа. «Стук сякер і зьвон плі даносіцца з самых далёкіх куткоў рэспублікі,—чытаем у перадавым,—буд-уюцца вёскі, аднаўляюцца гарады, зруй-наваныя і спаленыя нямецка-фашысцкімі захопнікамі».

Гэтая-ж думка прысякае артыкул на-роднага паэта, дэпутата Вярхоўнага Совета ССРС Якуба Коласа. Наведаныя родныя мянішчы, любоў да якіх, як і да бел-арускага народа, ён пранёс праз усё вы-прабаванні і нягоды, паэт убачыў велізар-ныя мены ў жыцці сваёй землякоў. Су-тучы ў Стрэбавіх, Світані, Карэлічах, Га-

радзішчах, сяброўскі вечар на гуце «Нёман» ладзіла ўсхвалявалі паэта. «І ў гэтыя хвілі-ны мяне хачелася,—гаворыць Якуб Ко-лас,—каб на вечар прыйшлі мае маладзё-шыя браты па пяру, і каб яны яшчэ раз усядомлілі, акая вялікая творчая адка-насць ляжыць на савецкім пісьменніку, які вялікі давер дае яму народ».

У часопісе надрукаваны даклад А. А. Жданова аб 29-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на ўрачымым паседжанні Маскоўскага Со-вета 6-га лістапада 1946 года.

Часопіс значную увагу аддае ма-стацкаму нарысу—вельмі важнаму і патрэбнаму жанру літаратуры. У нумары надрукаваны прысвечаны тэме адна-ўлення нарысы А. Дзятлава—«Кокс з торфу», Я. Салоўскага—«Вёска Касцюкі і А. Кулакоўскага—«Перад заўтрашнім днём». Хоць і адзін з гэ

Фортапіянае трыё А. Багатырова

Сярод камерна-інструментальных твораў, якія ўзбагацілі за апошні час творчасць беларускіх кампазітараў (2-гі струнный квартэт М. Алладва, струнный квартэт Д. Лукаса, П. Падквірава і інш.), значна месца займае фортапіянае трыё А. Багатырова.

У гэтым выдатным творы, напісаным у 1943—44 г.г., даволі ярка і поўна выяўлены характэрны і тыповыя рысы музычнай мовы: прастата і дакладнасць форм, яскасць і напэўнасць мелодычнага рысунак, цікавая і своеасаблівая фактура, заснаваная на лада-рытмічных і гарманічных зваротах беларускага музычнага фальклору.

Ідэіны змест твора вызначаецца тэмай ватрыятаму, які асабліва ярка выявіўся ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі беларускі народ на фронце і ў партызанскіх атрадах адважна змагаўся за незалежнасць сваёй Радзінны.

Паводле ідэяльнай задумкі і характэру пабудовы, трыё складаецца з чаргавання і змены розных вобразаў, прасякнутых адной думкай, і можа быць названа «беларускі музычны пэзамай». Адна за другой з'яўляюцца ў гэтай пэазме карціны, і кожная з іх абуджае ў сэрцы слухача добродзяню пацудзі. Аўтар нібы вядзе сваё апавяданне аб цяжкіх выправажэннях свайго народа музычнымі тэмамі-вобразамі, якія малююць побыт і жыццё роднага краю.

У аснове твора, які складаецца з чатырох буйных частак, пакладзена дзесяць тэм, прычым, пераважная большасць іх з'яўляецца стылізаванымі беларускіх народнай пэзі.

Першая частка напісаная ў форме санатнага алегра класічнага тыпу. У ёй ёсць дзве тэмы, якія адраінавацца кантрастам як паводле характэру пабудовы, так і паводле характэру настрою. Галоўная тэма гэтай часткі напісаная ў форме перахода народна-песеннага склада. Яна невялікая па дыяпазону і маштабу, параўнава аднастайная па лада-рытмічнай сваёй структуры, сваім мелодычным зваротам і інтанацыям пераключаецца апаўдана аб цяжкіх душэўным стане, аб глыбокіх чалавечых перажываннях. Перапачатковая драматычная, некалькі трыўвонная тэма, характэрная сваім стужлівым інтанацыям, што пераклікаецца, змяняецца лірычным і больш светлым вобразам другой тэмы.

Не глядзячы на кантрасную пабудову, другая тэма як-бы працягвае тую-ж думку, што і першая. Іншая мелодыя і танальная аснова, іншая фактура і больш павольны тэмп—усё гэта не парушыла аднак агульнага каларыта, уласцівага першай тэме.

Паўторны пераказ тэмы ў парты, вялічэлі характэрызуецца некаторым ажыўленнем, якое прыводзіць да ўзмацнення дынамікі і большага напружання.

Некалькі сумная і строга першая частка, якая рысуе сваім лірыка-драматычным, плавучымі тэмамі параўнава тужлівую карціну, змяняецца больш жываперадчай, рухавай і багатай другой часткай—скерца.

Аднак, змена настрою, выкліканая розным характэрам параўнання частак і іх музычнай характэрыстыкай, не вызначае рэзка пераходу агульнага душэўнага стану, звязанага з дасягненнем мэты, унутраным задавальненнем. Супроцьлеглы характэры музыкі не вызначае ўнутранай перабудовы. Не, гэта не заспакоенасць, не замірненне, не скеранасць і не бездапаможны аддых ад рэальнасці. Наадварот, параўнанне музычных вобразаў, кантрасных у гэтых частках, сведчыць, што аўтар досыць настойліва і актыўна шукае б'льшых душэўных сувязей са сваім народам, родным краем. Ён звяртаецца да канкрэтных, рэалістычных вобразаў. Кампазітар тут як-бы знаходзіць значна бліжэйшы шлях для сувязі з беларускім народам.

Больш ажыўленая другая частка—скерца адраінавацца значнаса маштаба, большай рытмічнай рухавасцю, ускладнёнасцю лада-танальнага плана і гарманічнасцю асновы. У гэтай частцы, напісанай у форме санатнага алегра, змяшчаюцца таксама тры тэмы. Першая тэма—танцавальнага характэру і другая—маршпадобнага пэсеннага жанру—складаюць экспанзію. Эпізод змяшчае тэму танцавальна-пэсеннага складу і знаходзіцца ў кантрасе з першымі двума тэмамі экспанзіі, адраінавацца большай напэўнасцю і спакойным характэрам. Галоўная тэма аднастайнасцю свайго мелодычна-рытмічнага рысунак, які складаецца з амаль дакладнага трохрэзавога паўтарэння адной фразы, на-

гадвае ігру вальнікі. Вальнічны характэры тэмы удала падкрэсліваецца манатонным паўтарэннем танічнага трохгучча ў фортапіяна. Тыповы, выразны эффект пры гэтым ствараюць кароткія фортіссы да асобных гучаў.

Вялікаса мастацкага эфекта дасягнуў кампазітар розным тэмбра-рэгістравым і лада-танальным асвятленнем тэмы.

Першай жартуна-танцавальнай тэме, якая прыйшла на змену першай частцы з яе лірыка-драматычнымі вобразамі, супроцьстаўляецца другая аднастайная тэма. Сваім размераным рытмам, прастатой і павольнасцю мелодычнай лініі, яна нагадвае пэню маршпадобнага жанру. Тэма заснаваная на простых інтанацыях, на раўнамерным і спакойным чаргаванні рытмічнай фігуры, што робіць яе лёгкай для ўспрымання. Мінорная афарбоўка надае тэме спецыфічны каларыт, уласцівы масавым рэвалюцыйным пэзіям. Пасля трохрэзавога пераказу гэтай тэмы ў розным тэмбра-рэгістравым асвятленні і вызначнага развіцця яе з'яўляецца наступная карціна.

Новая тэма ў іншай, больш светлай мажорнай танальнасці, у спакойным і павольным тэмпе уяўляе сабой далейшую лінастэрную вобразу. Плавучая ясная мелодыя ў прарыстым мажоры, заснаваная на простых танцавальных мелодыка-рытмічных зваротах, пачынаецца ў сярэднім рэгістры скрыпкі і ў далейшым паўтараецца ў вар'іраваным выглядзе ў вялічэлі. Гэтая тэма стварае больш ураўнаважаны і спакойны стан пасля дынамічнай папярэдняй часткі экспанзіі. У аснове гэтай вобразу пакладзена зменная метра-рытмічная беларуская народная пэзі (яна выкарыстана таксама М. Алладвам у яго другой сімфоніі). Другая частка завяршаецца невялікім развіццём, заснаваным на сутыкненні двух тэм.

Другой больш рухомай і значна ажыўленай часткай—скерца былі прадэманстраваны бытавыя малюнкы. Як і папярэдняя дзве часткі, балада уяўляе сабой зусім незалежную частку, як паводле музычнага матэрыялу, так і паводле прынятай структуры. Сам факт увядзення балады ў цяжкіх творы, які з'яўляецца параўнава рэдка, падкрэслівае яе «аўтаномнасць» у гэтым цыкле. Вобразная і пераключаючая характэрыстыка жалейкі пастуха, у невялікім, але вельмі яркім уступе, пад уплывам музыкі якога паўстаюць перад намі малюнкы роднага краю з шырокімі палымі і непраходнымі лясамі, стварае агульны фан і падрыхтоўвае ўступ да асноўнай тэмы балады. Гэты ўступ з'яўляецца як-бы эпізадам сузьняццёвай карціны, аб'яднанай адным настроем, звязанай з паказам бытавой сцэны вясковага жыцця. Засяроджаная, спакойная тэма базуецца на павольнай мелодыі, і роўным маршпадобным рухам, што надае ёй характэры пэні-апаўдана.

Гэтая тэма з вялікай напэўнай мелодыкай на маршпадобным рытме і прастай лада-гарманічнай аснове рысуе спакойную карціну.

Рэзкім кантрастам гучыць наступная бурная тэма, што з'яўляецца значучку. Яна адраінавацца сваім паліфанічным складам, які абумоўлівае вялікую непарыўнасць мелодычнай лініі. Мэтанакіраваная і адносна вострая рытмічная фігура падкрэслівае асабліва ўсхваляванасць гэтай вобразу. Перапачатковы энергічны ўступ тэмы ў нізкім рэгістры вялічэлі стварае некаторы непакое. Аднак, у наступным сваім пераказе гэтая невялікая па маштабу тэма не атрымоўвае больш ці менш значнага развіцця.

Балада завяршаецца невялікай кодай, якая уяўляе сабой некалькі змененае паўтарэнне ўступу, авображанне жалейкі пастуха. Такім чынам, балада, акаяманая ўступам і кодай, набывае больш самастойны характэры, што ў той-жа час знаходзіцца ў строга-ці суадноснах з ідэяльнай задумкай кампазітара.

Фінал—чацвёртая частка (пераказана ў форме санатнага алегра з невялікім уступам і кодай) змяшчае тры тэмы. Тут, як і ў папярэдніх двух частках (скерца і балада), кампазітар строга паслядоўна прытрымліваецца прынятай, які заключаецца ў дасягненні мастацкага эфекта канкрэтнаса знешне-параўнальных вобразаў. Замест распрацоўкі з'яўляецца новая тэма—эпізод. Чацвёртая частка сваім паслядоўным кантрасным тэмамі, якія чаргуюцца, фармальна з'яўляецца лагічным завяршэннем усёго цыклічнага твору. Аднак фінал не ёсць тут вынік тых падзей, якія адбываліся ў трох папярэдніх частках. У сувязі з гэтым, ён не мае таго завяршальнага значэння, тыповага для твору, заснаваных на прыняцце тэматычнага адзінства. Тут

таксама адсутнічае вядучая праграма лінія, якая аб'ядноўвала-б усё часткі ў адно цэлае. Звычайна традыцыйна-класічнае разуменне фінала, заснаванае на тэматычным адзінстве (развіццё і вынік), змяняецца прыняцце вонкавага далучэння і зменнай вобразу, уласцівага творчасці кампазітараў эпохі рамантызму і больш пазнейшых кірункаў.

Энергічны і ўсхваляваны шасцітакты ўступ, які базуецца на імклівым мелодычным руху парты скрыпкі, падтрыманы поўнагучным акордам фортапіяна і вялічэлі, бесперапынна зліваецца з галоўнай тэмай. Яна набліжаецца да групы тэм лірыка-драматычнага характэру, якія адраінавацца сваёй непасрэднасцю, эмацыянальнасцю і напэўнасцю. Як і галоўная тэма балады, яна плавучая, сканцэнтраваная, сваім глыбока-народным зваротам і тыповым інтанацыям спакойная, але досыць сурова апаўдана аб цяжкіх, аб вялікіх перажываннях савецкіх людзей ў часе Айчыннай вайны. Гэтая тэма падлягае значнаму развіццю, заснаванаму на паліфанізацыі і сутыкненні тыповых зваротаў розных тэм, якія прыводзіць да кульмінацыі і яе завяршэння.

Другаадная тэма фінала напэўна сумная. Яе адраінавацца асабліва драматычнасць і глыбокая пацудзі, закладзеныя ў ёй. Гэтая праніжэнная тэма пачынаецца пераказам у сярэднім рэгістры вялічэлі. Колькі сумы і гора ў пачатковых інтанацыях гэтай трагічнага вобразу! Асноўнае тэматычнае зерне, якое змяшчаецца ў першай двухтактынай фразе, базуецца на павольным, плаўным і суровым руху мелодыі. Неаднаразовым узмацненнем, рознастайнасцю і пашырэннем рамак характэрызуецца наступнае развіццё тэмы. Значная актывізацыя мелодыі, якая накрывана на пашырэнне дыяпазона і дасягненне больш светлага верхняга рэгістра, падкрэслівае незакрымасць, непакоенасць імкненне вырвацца з яволі. І прырады, гэтая тэма з выразнай тэндэнцыяй да пашырэння свайго маштаба значна разрастаецца ў кульмінацыі, набываючы, нарэшце, больш валявы энергічны характэры.

Новым і апошнім усхваляваным вобразам, які мае яшчэ больш энергічны і мэтанакіраваны характэры, завяршаецца пераказ трэцяй тэмы фінала. Паводле ступені сваёй усхваляванасці, імклівасці руху гэтая тэма робіць уражанне выніка—гэта значыць фінала.

Яна як-бы робіць сапраўднае валявы высновы з усёго, што адбылося. Наступным паўтарэннем двух тэм у рэспізе ў некалькі мадэрнізаваным выглядзе аўтар дасягае поўнага завяршэння фінала і ўсёго трыё.

Своеасаблівы характэры змены эмоцый, які паслядоўна і няўхільна праводзіць кампазітар у гэтым творы, мае ўплыў не толькі на спалучэнне тэм, але і на іх пераказ і развіццё. Аўтар часта практыкуе шматразовае паўтарэнне тэм у розным тэмбравым асвятленні, без усёй тэндэнцыі да іх унутранага развіцця. Такі мастацкі прыём, які прыводзіць да адмаўлення ад тэматычнага развіцця і да механічнага спалучэння, не абмяжоўваецца таксама асабліваса структурай асобных частак. Гэтыя абставіны даюць сабе адцуду на структуры ўсёй формы твору цалкам. Тут таксама няма цыклічнага спалучэння частак, няма змены эмоцый, якія вынікаюць з супярэчнасцю, дзе пачатковыя і заключныя часткі—калі іх разглядаць з агульнага пункту погляду—стаюцца адна да другой, як канфіліт і яго вырашэнне. У гэтым своеасаблым прыняцце мастацтва, якое ўваходзіць сваім карнінам да рамантыкаў, з'яўляецца тыповая асабліваса фортапіянага трыё А. Багатырова.

Адчуваючы на сабе ўплыў выдатных прадстаўнікоў рускай музычнай культуры ў асобе генайных кампазітараў слаўтай «магутнай куцы», А. Багатыроў, аваладоўшы характэрнымі прыёмамі іх творчасці ў спалучэнні з беларускай народнай тэматыкай, уяўлена фармуе свой самастойны творчы кірунак.

Фортапіянае трыё А. Багатырова—твор, ад пачатку да канца пабудаваны на народнай тэме і глыбока народны паводле сваёй сутнасці. Неаднаразовае выкананне яго па радыё і ў адкрытых канцэртах сведчыць аб яго папулярнасці і зразумеласці. Гэта якасці, уласцівыя шмат якім творам кампазітара.

М. ШЫФРЫН.

НАШ КАЛЯНДАР

В. І. БАЖЭНАЎ

(Да 210-годдзя з дня нараджэння)

У XVIII—XIX стагоддзях руская архітэктурна дасягнула высокай ступені, занушыўшы бяспрэчна вядучае месца ў сусветнай архітэктурцы. Сярод такіх тытэнаў архітэктурцы, як Стараў, Казакоў, Захароў, Варанікс быў генайны архітэктар Васіль Іванавіч Бажэнаў, майстра сусветнага значэння, стваральнік сапраўды нацыянальнай архітэктурцы, які здолёў у сваіх творах сканцэнтраван і выявіць творчы генай рускага народа.

В. І. Бажэнаў нарадзіўся 12 сакавіка 1737 года, у сям'і дзяка, у сале Дольскае, Калужскай губері. У канцы мая Бажэнавы пераехалі ў Маскву. Спачатку В. Бажэнаў вучыўся ў Славяна-Грэка-Латвінскай акадэміі. Але, яшчэ будучы вучнем, Бажэнаў адчуваў асабліва схільнасць да архітэктурцы. Годнасць дойдла адваляцца яму самай цудоўнай у свеце.

Чатыры гады правучыўся Бажэнаў у першай архітэктурнай школе, заснаванай архітэктарам Д. В. Ухтомскім. У 1758 годзе ў Пецярбурзе заснавалася Акадэмія мастацтва, куды і быў накіраваны Бажэнаў. Ён быў вучнем архітэктара С. І. Чывасінскага, і пад яго наглядом выканаў сваю першую самастойную архітэктурную работу: спрактаваў звоніцу Никольскага сабора. Гэтая звоніца, паводле свайго кантура, выключна зграбная,—суадносна асобных частак даюць адчуванне лёгкасці, а размеркаванне калон і жывапіснага арнаменту не стасуе лепшым работам вядомага архітэктара Растрэлі.

Пасля заканчэння Акадэміі мастацтва Бажэнаў быў накіраваны ў Парыж, дзе атрымаў дыплом Парыжскай Акадэміі архітэктурцы. Затым два гады прабыў ён у Італіі.

У 1765 г. Бажэнаў, вярнуўшыся на радзінку, праектуе Камянастраўскі палац у Пецярбурзе (пазней перабудаваны). Затым ён будзе Стара Арсенал (згарэў

пазней). Гэты прасты паводле плана будынак адраінавацца жываса архітэктурнага афармлення: авальныя вокны, дэкаратыўная апрацоўка ліштваў, зрэза-

ныя вуглы будынку. Да 1767 г. адносна праект Смольнага інстытута, які з'яўляецца спелым творам Бажэнава. Але пабудову інстытута Бажэнаў не ажыццявіў, бо яна была даручана архітэктару Кварэнці. Наогул свае задумкі ажыццявіць у Пецярбурзе Бажэнаў быў вельмі цяжка, бо ён не жадаў дагаджаць капізмам царскага густу. Бажэнаў пераехаў у Маскву. Тут узнік яе грандыёзны план перабудовы Масквы, пачынаючы з Крэма. Архітэктар стварыў цудоўную мадэль Вялікага Крэмлёўска-

га палацу. Агульная кампазіцыя пацу уяўлялася аўтару як вельмі рамак, на форме блізка да трохкутніка. Мілкс павінен быў уключыць усё ўся Крэмлёўска архітэктурныя помнікі: сена-лад, саборы, звоніцу Івана Валікага.

У 1772 годзе адбылася ўрачыства-кладка падмурку Вялікага Крэмлёўска палацу. Пазней палац быў перабудавы архітэктарам М. Ф. Казаковым, якікаваў толькі локальны паверх у та пачатковым выглядзе.

У 1778 годзе Бажэнавым быў ствасянасьмь палцаў у Царыцыне. У 1780 ён быў прызначаны архітэктарам Гандэ паводле яго праекта быў пабудаваны Міхайлаўскі, пазней Інжынерны, ак. Вялікую архітэктурную цэласцю-ляюць фасады замка, асабліва парты, з манументальнай лэсвай, якія-маецца да калонам, і паўднёва-ад з галоўным уваходам.

Творчасць Бажэнава была вельмі-нава. Ён пабудавана шмат грамадскіх дамоў. Эрмітаж у Кускове, Дом Пана, у якім цпер знаходзіцца бібліятэка Леніна (Масква). У апошнім твора-доўна спалучаюцца асобныя элементы-дышку і дэкарацыя.

Бажэнаў быў таксама майстрам, алоўка і рэза.

26-га лютага 1799 года В. І. Баў быў прызначаны першым на часта-прэзідэнтам Акадэміі мастацтва.

В. І. Бажэнаў памёр 2-га мая 1799 года і пахаваны ў маістку на Усе творы В. І. Бажэнава выразаюць прастатой і незвычайнай ману-насьцю. Дэкаратыўнае афармленне будынкаў ніколі не пераходзіць на іх канструкцыі.

В. І. Бажэнаў пачаў пачатак вай-рускай архітэктурцы, які ўзбала-ма-бытныя рысы рускіх народных будава-

НА ТЭМЫ ДНЯ

У ТЭАТРЫ ЛЕНІНСКАГА КОМСАМОЛА

8 сакавіка спектаклем «Старыя сябры» Л. Малогіна адрыў сезон 1947 года Беларускай Дзяржаўнай тэатры імя Ленінскага комсамола (г. Брэст).

У гэтым годзе тэатр паставіць: «Без уіны віватам!» А. Астроўскага, «Звычайны чалавек» Л. Ляонава і інш.

Балетная група Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета падрыхтавала новую праграму вечара балета.

На здымку: засл. арт. БССР С. Дрэчын і нар. арт. БССР З. Васільева на рэпетыцыі. Фота Г. Бугаенкі.

Новыя спектаклі

У Дзяржаўным Рускім драматычным тэатры БССР заканчваюцца рэпетыцыі спектакля «Рускае пытанне» К. Сіманова. Ставіць спектакль народны артыст БССР Д. Арлоў. Ролу Гары Сміта выконвае артыст Я. Карнаухаў, ролу Джэсі—народная артыстка БССР А. Абухавіч.

У канцы сакавіка тэатр пакажа трагедыю Шэкспіра «Атэла» ў пастаноўцы народнага артыста БССР В. Галаўчычэра.

З вялікім творчым удамкам калектыў тэатра працуе над пастаноўкай «Малаяды гвардыя» па рамана А. Фадзеева. Спектакль ставіць народны артыст БССР Д. Арлоў. Прэм'ера спектакля адбудзецца ў маі месяцы гэтага года.

Кіноперасоўкі для вёскі

Гродзенскае Абласное кіраўніцтва кінофіліялі атрымаў дзесяць гучавых кіноперасовак. Усе яны адрэаўлены ў Лідзі, Васількаўскі, Шчучынскі і Сапоцкінскі раёны для абслугоўвання сялян.

Работы беларускіх кампазітараў

Заслужаны дзеяч мастацтва БССР М. Чуркін падрыхтаваў да друку зборнік «200 беларускіх народных пэсен». Цяпер ён распачаў работу над новым смычковым квартэтам і народнай операй, прывесчанай тэме адмаўлення беларускай вёскі.

Кампазітар Б. Яфімаў заканчвае другі струнный квартэт і працуе над вакальнымі творами на тэксты беларускіх паэтуў. Імжа падрыхтаваны да друку пацудзі на тэатры музыкі для вучылішч і дзесяцігодка.

Аб загрузцы творчых работнікаў тэатраў

Сур'ёзным недахопам у жыцці тэатраў БССР з'яўляецца недастатковая загрузка творчых работнікаў і дрэнная арганізацыя вытворчай работы, што прыводзіць да непрадукцыйных выдаткаў дзяржаўных сродкаў і зніжэння тэмпаў выпуску спектакляў.

У Беларускай Дзяржаўнай драматычным тэатры імя Яніс Купалы многія актёры, у тым ліку вядучыя, надвычай мала заняты ў спектаклях. Актёры В. Пола і В. Дзянюшока пры норме 176 спектакляў (за 8 месяцаў 1946 г.) ігралі толькі на 58 раз, артыстка Кашальнікава—66, актёр Іванюк—22. За той-жа тэрмін былі заняты ў спектаклях Грыгор'ева—20 раз, Ліцкая—19, Стасевіч—8, Аляксеева—11 і г. д.

Такіх прыкладаў малюнак можна наглядзець і ў Беларускай Дзяржаўнай драматычным тэатры імя Якуба Коласа. У гэтым тэатры таксама далёка няпоўна загрузка творчых склад, а некаторыя актёры на працягу года ўсяго толькі па некалькі раз выступалі на сцэне.

Нават у абласных тэатрах, часамі неўжамплектаваных, многія актёры месяцамі нічога не робяць. Так, актёры Баранавіцкага тэатра Алейш і Братаноская в мая па снежань 1946 года выступалі ўсяго толькі 6—8 раз.

Палюбныя прыклады можна было-б прывесці і па другіх тэатрах. Але горш за ўсё абстаіць справа з творчай загрузкай у тэатры оперы і балета.

Так, за ўвесь 1946 год выступілі ў спектаклях і канцэртах: Млодзж—10 раз, Балочын—19, Дзяніска—15, Друкер—13, Кроз—8, Мільчына—8, Ціпава—1 раз. А ёсць і такія салісты, як, напрыклад, Блюм і некаторыя другія, якія ні разу не выступілі за ўвесь год.

Тэатр мае ў наяўнасці шматлікі склад балета. Аднак, за 1946 год была занята значная частка яго і ўсяго толькі ў 16 спектаклях. Праўда, умовы працы тэатра оперы і балета, які не мае сваёй спецыяльнай пляцоўкі, ставяць яго ў цяжкае становішча. Але трэба сказаць, што тэатр не правяў ініцыятыў у выкарыстанні ўсіх магчымасцяў і форм працы. Можна было-б частей арганізоўваць выезды артыстаў у канцэртамі у абласныя цэнтры рэспублікі. Можна было падрыхтаваць некалькі спектакляў у канцэртным выкананні і таксама выехаць з ім у вобласці. Аднак тэатр не рабіў гэтага. У выніку многія актёры месцамі, а то і гадамі не з'яўляліся на сцэне.

Некаторыя нашы тэатры да гэтага часу ігнаруюць сістэму дублёраў, што не дае магчымасці выявіць таленавітых маладых актёраў і больш правільна загрузіць усё творчы склад. Да таго-ж, пры адсутнасці дублёраў наглядваюцца частыя выпадкі зрынуці заместі спектакляў.

Трэба сказаць, што з прычыны раду акалічнасцяў, камплектаванне творчых складу некаторых нашых тэатраў ішло немацкім, і таму ў пачатковых тэатрах ёсць

лішак актёраў аднаго плана, у тым часе, як у другіх іх нехапае. Таму даўні на-спела неабходнасць пераглядаць склад усіх тэатраў, з мэтай абмену ці пераводу актёраў з адных тэатраў у другія. Гэтым імем і тэатры і актёры атрымоўваць магчымасці для найбольш поўнай і рацыянальнай за-грузки.

Безумоўна, усё гэтыя пытанні вельмі вырашацца з вялікай увагай, цудоўна і сур'ёзным клопатамі аб правільным выкарыстанні творчых работнікаў.

Часта недастатковая загрузка тэатраў гучаюцца павольнымі тэмпамі боты тэатраў.

Так, напрыклад, паводле ўнутраных пазначальных магчымасцяў, тэатр імя Купалы мог-бы штогод выпускаць 8 спектакляў. Для гэтага ў тэатры дагатава атоўраў і рэжысёраў. Аднак, больш 4-х спектакляў у год тэатр да гэтага часу не папавіў.

Гэкая з'ява гучаюцца перш за ўсё тым, што вытворчы цыкл своеасава не падрыхтоўваюць дэкарацыі і кастымы.

Кіраўніцтва тэатраў абавязана ў першую чаргу звярнуць увагу на гэтыя работы вытворчых цэхаў. Дарэчы, трэба сказаць, што наша рэжысура кварэе ніглітаніацыю, прымушае будаваць на сцэне амаль сапраўдныя дамы, замкі, караблі г. д. А магчым, гэта не выклікаецца неэканомнасцю, наадварот, часамі нават з'ява якасці спектакляў. Так, не вельмі дэно Бабруйскага тэатра падрыхтаваў спектакль «За вях, хто ў моры», афармленне якога ні можна змясціцца ні на адной сцэнічнай пляцоўцы ў Беларусі.

Такі размах у афармленні спектакляў толькі зграімае тымі праца выкалікае дарэмныя выдаткі дзяржаўных сродкаў.